

Helmonds

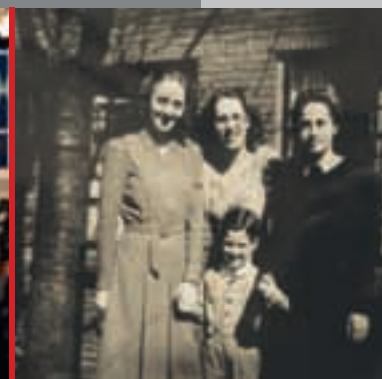
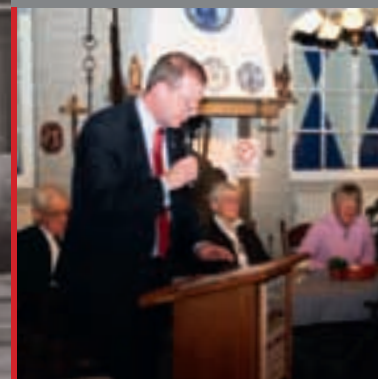

4

HEEM

Kwartaalblad
Heemkundekring
Helmond-Peelland

lente 2009
€ 2,50

Van Paasvee tot Paasvlees

60 jarig jubileum

Kind van de oorlog

Helmond

Beukenberg Warand

Colofon

Dit is een uitgave van Heemkundekring Helmond-Peelland.
Opgericht 24 mei 1948.

BESTUUR

voorzitter

C. Verhofstadt, Sperwerstraat 6, 5702 PJ Helmond
tel. 0492 - 537094, e-mail cverhofstadt@hotmail.com

secretaris

W. van Lieshout, Stationsplein 39, 5701 PE Helmond
tel. 0492 - 534857, e-mail W.Lieshout2@kpnplanet.nl

penningmeester

H. Wasser, Pres. Rooseveltlaan 59, 5708 GB Helmond
tel. 0492 - 548259, e-mail hwwasser@hotmail.com

bestuurslid

J. Schiffers, Gabriëlstraat 8, 5708 KA Helmond
tel. 0492 - 529833, e-mail j.schiffers@upcmail.nl

bestuurslid

F. Smulders, Binderseind 19, 5701 ST Helmond
tel. 0492 - 522412, e-mail a.smulders@planet.nl

LIDMAATSCHAP

Kringlidmaatschap incl. abonnement € 20,-
Rekening Rabobank nr. 123855004 of
ING nr. 2641099 t.n.v.
penningmeester Heemkundekring

WEBSITE

www.heemkundekringhelmond-peelland.nl

REDACTIE

Kelly Geerts
tel. 0492 - 536043, e-mail geerts2@chello.nl
Marinus van den Elsen
tel. 06 - 40763697, e-mail m.vandenelsen@weijmans.com
Paul Jacobs
tel. 0492 - 525563, e-mail paul.jacobs@planet.nl

Vormgeving/lay-out: Marinus van den Elsen

Druk: Drukkerij Van Stiphout

Foto's gemaakt door/met dank aan:

Mevr. Hegeman - van Grotum, Jos Hagelaar, René Manders, Miel Andriessse, RHCe, Paul Jacobs, Marinus van den Elsen.

Omslag voorzijde: Ingekleurde Ansichtkaart van de Beukenberg in de Warande (± 1940)

Omslag achterzijde: Tekening van J. Pander uit het gedenkboek Van Vlissingen & Co 1846-1946. De fabriek gezien van het spoor. Links gebouw 1911 en met een vrije doorkijk op het kasteel. In de verte is de Heilig Hartkerk in de Veestraat te zien.

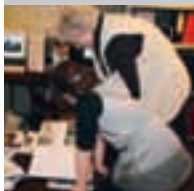

Inhoud

3 Van de redactie

4 Van het bestuur

6 Van de Heemkamer

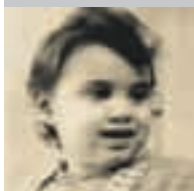

7 60 jarig jubileum

11 Van Paasvee tot Paasvlees

21 Korte berichten

24 Kind van de oorlog

31 Begunstigers

Van de redactie

In het lente nummer van ons kwartaalblad besteden wij uiteraard aandacht aan het 60 jarig bestaan van onze Heemkundekring. Wij zijn weer heel dankbaar voor de complimenten, maar ook de commentaren, die wij mochten ontvangen.

Prettig zijn ook de contacten met bezoekers aan de Heemkamer. Vaak leden van de Heemkundekring maar ook niet-leden. Daaruit blijkt dat veel mensen interesse hebben in de geschiedenis vooral over hun voorouders, over de omgeving of de straat waarin zij woonden of over hun werkzaamheden in het verleden.

Zo ontmoeten wij daar de heer Jos Hagelaar, nieuw lid van onze vereniging, die een onderzoek heeft gedaan naar de slagers in Helmond en vooral de tentoonstelling in hun etalages van destijds voorafgaande aan Pasen. Zijn eigen verhaal, getiteld 'Van Paasvee tot Paasvlees' plaatsen wij graag in ons kwartaalblad.

Een ander persoonlijk verhaal onder de titel 'Kind van de oorlog', vindt u verderop in dit nummer. Het is een indrukwekkend verhaal van Miel Andriessse dat zich voor een belangrijk deel in Helmond afspeeld. Wat voor een invloed de oorlog op iemands leven kan hebben wordt hieruit maar al te duidelijk.

Wellicht is dit ook een stimulans voor alle leden om hun onderzoeken en oude verhalen enz. op te schrijven en aan ons in te sturen. Wij helpen hen graag daarbij.

Dit is immers de bedoeling van de Heemkundekring zoals omschreven

staat in onze statuten van 1948, herzien in voorjaar 1973, artikel 1 onder d. punt 3: "De onderzoeken en eventueel afgesloten studies te publiceren".

In het zomernummer begin juli willen wij een verhaal schrijven over de zogenoemde Usfa bezetting in Helmond in 1974. Ook komt er dan weer een voortzetting van het straatnamen ABC.

Uw bijdragen, verbeteringen, aanvullingen of suggesties kunt U naar de redactie sturen vóór donderdag 4 juni, liefst per e-mail: paul.jacobs@planet.nl, maar bellen en per post kan ook.

Van het bestuur

Verslag van de jaarvergadering gehouden in sociëteit Beursplein op dinsdag 10 februari 2009.

door secretaris Wim van Lieshout

Aanwezig waren 36 leden, afwezig met kennisgeving waren: mevr. Verhoeven-Swinkels, mevr. van Kraaij, dhr. Hendriks, dhr. Swinkels.

Mededelingen

Hoogtepunten van het afgelopen jaar.

1. Uitbreiding heemkamer
2. Start kwartaalblad Helmonds Heem
3. Project Jet en Jan
4. 60-jarig jubileum.

Verslag jaarvergadering 2008

Geen op- of aanmerkingen.

Verslag lezingen, excursies en presentaties door Frans Smulders

- 15 januari, lezing door H van Beek over kasteel Croy.
- 26 februari, jaarvergadering en lezing door Lia van Zalinge.
- 18 maart, lezing over de Islam door ds. van Oostrom.
- 8 april, lezing door Ton Cruysen over de rusteloze aarde.
- 26 april, welkomstmarkt met Martin Wijnhof en André van Meel.
- 11 mei, boeremert in Brouwhuis met Martin Wijnhof en André van Meel.
- 15 mei, excursie naar kamp Vught
- 15 juni, excursie naar Budeldorplein.
- 18 september, excursie naar de grenspalen in Helenaveen.
- 14 oktober, excursie naar museum Bevrijdende Vleugels in Best.
- 10 november, presentatie kleine

- monumenten in de Lier door Martin Wijnhof en Carel Verhofstadt.
- 18 november, lezing over cijnsboeken door Pierre v.d.Meulenhof en Ludo Boeye.
- 16 december, lezing over zijn pelgrimstocht naar Santiago de Compostella door M.v.Gerwen.

Nieuwe tips: rondleiding binnen kasteel Croy, excursie naar archief Gemert en Liberty Park Overloon.

Financieel jaarverslag

De penningmeester geeft een overzicht financieel jaar 2008. Hierover geen vragen. Kascommissie Tini Söhngen en Martin Geerts keuren jaarrekening goed en stelt de vergadering voor om de penningmeester te dechargeren. Verkiezing nieuw lid kascommissie. Martin Geerts is aftredend. Frans 't Sas stelt zich beschikbaar en wordt gekozen.

Begroting 2009

Voorstel contributieverhoging. Hoofdden en hoofd-en gezinsleden hetzelfde bedrag € 25,-. Tijdschriftleden € 17,50, tijdschriftleden met kwartaalblad € 25,-. Voorstel om contributieverhoging in kwartaalblad te vermelden, via los bijgevoegd formulier. Leden kunnen voor bepaalde datum reageren. Voorstel om bij excursies entree en consumpties door de leden zelf te laten betalen, dit afhankelijk van de situatie.

Bestuursmutatie

Sanne Vonk en Chris Schriks zijn beiden afgetreden. De voorzitter dankt beiden voor hun inzet. Rooster van aftreden maken. In statuten nalopen wat hierover is vastgelegd.

Beleidsplan

Beleidsplan wordt goedgekeurd door de vergadering, in de statuten vastgelegd. Beleidsplan vertalen naar huishoudelijk reglement

Werkgroepen en projecten

- Beelden en Kunst & Gevelstenen. Martin Wijnhof en Jan Mulder.
- Archief heemkamer. Martin Wijnhof, André van Meel, Tini Söhngen, Piet Bogaarts en Paul Jacobs.
- Bidprentjes digitaliseren, films en fotobank. Theo van Beeck.
- PR, welkomstmarkt en boerenmert. André van Meel, Martin Wijnhof.
- Folder en boekje Binderen. Marinus van den Elsen, Carel Verhofstadt.
- Helmond binnen de wallen. Werkgroep ROC ter AA, Carel Verhofstadt.
- Lezingen en excursies. Frans Smulders en Joep Schiffers.
- Foto's archief, André van Meel.
- Films. Henk Wasser.
- Helmonds Heem, redactie: Paul Jacobs, Marinus v.d.Elsen, Kelly Geerts.
- Project Jet en Jan. Tini Söhngen, Martin Wijnhof, André van Meel, Piet Bogaarts, Toon de Groof.
- Genealogie, DNA onderzoek. Piet Bogaarts.
- Webmaster. Frans Jacobs.
- Boerderijen Brandevoort. Toon de Groof.

Publiciteit

- Lezingen vermelden in dag- en weekbladen.
- Bij lezingen mogen leden introducés uitnodigen.
- Website, Frans Jacobs.
- Informatiepunt in nieuwe bieb.
- Tentoonstelling Vesperale. Overleg met dhr. Hakvoort
- Viering 60-jarig bestaan. Catering verzorgd door het Jan Vissermuseum was heel goed verzorgd. De troffel van de H.Hartkerk wordt gerestoureerd door de fa. Andriessen.
- Er is een interview gegeven voor de stadsradio en diverse artikelen in de kranten.
- Brabants Heem schenkt de heemkundekring een herinneringsweefstuk. Dit gebeurt op een later tijdstip.
- Kwartaalblad Helmonds Heem. Kosten ± € 1700,- per jaar. Diverse offertes aangevraagd om kosten te kunnen vergelijken. Onderzoek naar sponsors welke in het kwartaalblad vermeld worden (per regel). Opmerking Paul Jacobs, geen concessies doen aan kwaliteit. Voor wijziging contact opnemen met redactie.

Rondvraag

- Pierre van de Meulenhof: blokje maken om e-mails te versturen naar krant/weekblad.
- Paul Jacobs: onderzoek naar nieuwe eigen ruimte, b.v. school Het Bakken.

In de pauze is er een hapje en drankje aangeboden door het bestuur.

Daarna lezing met diapresentatie over de Kawaise Loop door Pierre van de Meulenhof.

Van de Heemkamer

Dank zij de publicaties over ons jubileum in de plaatselijke pers zijn er meer bezoekers geweest in onze heemkamer en hebben wij ook vele oude boeken, bidprentjes en andere materialen gekregen.

Zo ontvingen wij door tussenkomst van Anie van Rooij de boeken 'Van Wesselman tot Wesselman' van Wesselman accountants, 'Lieshout en Mariahout in oude foto's' geschonken door Heemkundekring 't Hof van Liessent en Aarle-Rixtel en 'Biografie van een brouwerij en een familie in Lieshout 2008' geschonken door Jan Renier Swinkels.

Regelmatig krijgt de Heemkamer boeken, tijdschriften, bid- en gedachtenisprentjes van particulieren, oude foto's en krantenknipsels.

Deze nieuwe aanwinsten voor de bibliotheek van de Heemkundekring Helmond-Peelland zijn van harte welkom. De aanwinsten van afgelopen kwartaal zijn eigenlijk te veel om op te noemen, maar hier doen we dan toch een poging.

Een vaandel van het Katholiek Vrouwengilde Mierlo-Hout via J. Vogels van Marietje Smeulders en het boek 'Op 't Hout, geschiedenis van Mierlo-Hout' van Thea Meulendijks en Jan Vogels, bidprentjes van Rinie Jansen, van Anne Marie van Koog en van Piet Boogaarts.

Van onbekende schenkers ontvingen wij een foto van het Lambertusziekenhuis, boek '50 jaar Begemann' en 'Helmond e.o. 50 jaar bevrijd', een foto van het bestuur Gilde Catharina 1901, een boek '100 jaar ziekenhuis Elkerliek' jubi-

leumuitgave en een *ex libris* van Agatha Heeren.

Tevens ontvingen wij van de gebroeders Klessens het bidprentje van oudkapelaan Klessens en het 'jaarboek 2005' van Heemkundekring Bladel, daarnaast van onbekenden de boeken 'Een eeuw Elckerlijk', 'Van sluis tot sluis', 'De Raket Vlisco' en 'Een dag in de Peel'. Van RCHe, 5 bladzijden van een 'Vesperale', van Wim Boelhouwers 'De Helmondse ziekte', 'Helmond in oude ansichten deel 2', 'Helmonds Heem nr 3' en 'Waterplan 2006/2010 Helmond', van Theo Heijnen een foto Handboog en bestuur R.K. Werkliedenver. aan het Binderseind, een ingelijst diploma 1944 van J. Heijnen, foto Burgemeester Geukers ontvangt Gilde, foto 25 jarig jubileum Zuster José van de Berg 1952, foto Theresiaschool 1933 Kluisstraat.

Wij zijn alle schenkers zeer dankbaar.

60 jarig jubileum

Volledigheidshalve moet vermeld worden dat de Heemkundekring Peelland is opgericht in 1939, doch op bevel van de Duitse bezettingsmacht werd opgeheven in 1941. In de Mededelingbladen van de Heemkundekring, waarvan de eerste verscheen rond 1954, geschreven door de toen pasbenoemde gemeentearchivaris de heer C.H.A.M. van Bokhoven, is van de oprichting in 1939, noch van latere jubileumvieringen, iets te vinden. In de kleine zaal van hotel St. Lambert werd op maandag 24 mei 1948 om 8.00 uur 's avonds een nieuwe oprichtingsvergadering gehouden onder leiding van J.A.C.J.M. Heeren en werd de Heemkundige studiekering, later genoemd Heemkundekring Helmond-Peelland heropgericht.

door Paul Jacobs

In een gezellige nieuwjaarsbijeenkomst op 15 januari van dit jaar, waar 75 leden aanwezig waren, werd het 60-jarig bestaan gevierd in het Jan Vissermuseum, waar de heemkamer is ondergebracht.

Na een welkomstwoord schonk de voorzitter vooral aandacht aan de vele activiteiten door de vrijwilligers zoals de bidprentjes verzameling, waarvan er inmiddels 21.000 zijn opgenomen in de computer, de vele foto's, de deelname aan het onderwijsproject Jet en Jan, de publicaties en uitgaven van boekjes en het kwartaalmededelingen-

De voorzitter C. Verhofstadt opende de feestelijke bijeenkomst

blad voor de leden en de uitbreiding en inventarisatie van de Heemkamer, waarin de doop-, trouw- en overlijdensregisters zijn opgenomen en een permanente tentoonstelling is te vinden van heemkundige voorwerpen en de groeiende belangstelling voor het werk van de Heemkundekring.

De voorzitter C. Verhofstadt opende de feestelijke bijeenkomst. Wethouder C. Bethlehem hield daarna een feestrede, waarin hij constateerde dat de heemkunde – het bestuderen van de geschiedenis en tradities van het eigen “heem” - zich lange tijd heeft afgespeeld in de marge van de samenleving. Met name in de jaren zestig tot tachtig van de vorige eeuw was geschiedenis vooral ook van de eigen stad niet erg in.

Geschiedenis was “out”, een hobby voor gepensioneerden. Dit had ook een

nadelige neerslag in het onderwijs. Vanuit de overheid en ook de pers kwam echter geleidelijk aan meer belangstelling voor de geschiedenis en de cultuur van de eigen woonplaats en omgeving.

De Heemkundekringen en andere historische verenigingen hebben de afgelopen jaren veel historische kennis verzameld en publicaties verzorgd, waardoor die kennis nu ook voor een breder publiek ontsloten kan worden.

Wethouder Bethlehem feliciteerde het bestuur en de leden met het jubileum en dankte hen van harte voor hun inzet in de afgelopen jaren. Met het overhandigen namens de gemeente van een enveloppe met inhoud ter ondersteuning van o.a. het pandenproject wenste hij allen veel succes met hun vrijwilligerswerk in het belang van Helmond en de regio.

Wethouder Cees Bethlehem feliciteert de Heemkundekring namens de gemeente.

De heer Sjef Klessens overhandigden een bijzonder geschenk.

De inscriptie op de zilveren troffel luidt: “God tot lof. Hiermede den eersten steen gelegd van de kerk van het H. Hart van Jezus door den Eerw. Heer H. van de Zanden. Aangeboden door Jos Swinkels en Corn van Nunen, 14-10-1897”.

Vervolgens kondigde de voorzitter de bekendmaking aan van een heemkundige ontdekking! De gebroeders Sjef en Harrie Klessens, zelf ook leden van de Heemkundekring in hun woonplaats Bladel, boden de verzilverde troffel aan, die gebruikt is bij de eerste steenlegging van de 1^e Heilig Hartkerk in de Veestraat in Helmond in 1897. Hun broer Gust Klessens was toen kapelaan in deze kerk en heeft dit metselaarsgereedschap altijd zorgvuldig bewaard met krantenknipsels en andere herinneringen. Na de dood van rector Klessens hebben de broers dit onder hun hoede genomen. Zij vonden het een passend geschenk aan de jubilerende Heemkundekring in Helmond en boden het dan ook graag aan de voorzitter aan.

Vervolgens bood dra Lia van Zalinge-Spooren namens het

Mevr. Lia van Zalinge-Spooren overhandigde een cadeau namens het RHCe.

Regionaal historisch centrum Eindhoven, waar de archieven van de gemeente Helmond zijn ondergebracht, naast de felicitaties drie boeken aan t.w. 'Helmond aan het werk', 'Helmond doorsneden in tijd en ruimte' en de kalender archiefschatten 2009.

Tot slot was er een gezellig samenzijn met diverse hapjes en drankjes, keurig verzorgd door de vrijwilligers

van het Jan Vissermuseum. Vele aanwezigen bezochten de heemkamer en genoten van de door het lid H. Wasser samengestelde films over oud-Helmond. Ook de openliggende boeken, foto's en andere materialen kregen veel belangstelling.

Na afloop kreeg elk lid het 'Helmond Boek' geschreven door oud archivaris Henk Roosenboom aangeboden.

Jong en oud hadden veel belangstelling voor de archiefstukken.

Van paasvee tot paasvlees

Het slagersambacht kent een ontwikkeling van vele eeuwen.

Rondom versterkte hoeven en kloosters vormde zich woonkernen en daarbinnen ontstond een soort werkverdeling.

door Jos Hagelaar en Paul Jacobs

Bij de Romeinen kende men al runderslagers, varkensslagers en handelaren, die hun waren verkochten in vleeshallen. Tussen 1200 en 1400 waren er ook in Nederland op veel plaatsen vleeshallen. Omstreeks 1250 krijgt de slagersstand maatschappelijk aanzien. De officiële erkenning van de gilden zorgt voor broederschappen. Zij stonden onder bescherming van een god, aan wie offers werden gebracht. Het offerdier werd met kransen omhangen naar de slachtplaats geleid. In de middeleeuwen niet meer onder bescherming van een heidense god maar een christelijke heilige, zoals Antonius van het varken. Er waren afzonderlijke gilden voor vleeshouwers (runderslagers) en varkensslagers. Zij, die zich alleen bezig hielden met huisslachten voor de boeren en de burgers werden huisslagers genoemd.

Het gilde hield toezicht op het keuren van vlees, maar dat ontbrak vaak op het platteland. De gilden werden in Nederland in 1798 afgeschaft. De slagers hebben later aangedrongen op het instellen van een rijksvleeskeuring. De vleeskeuringswet werd in 1921

ingevoerd en de uitwerking ervan opgedragen aan de gemeenten. Er werden openbare slachthuizen opgericht. Zo werd ook in Helmond het gemeentelijke slachthuis geopend in 1930 aan de Rooseindsestraat. Het personeel, in het begin onder leiding van een plaatselijke dierenarts, later een gemeentelijke dierenartsdirecteur, zorgde voor koeeling, warmte en de keuring. De slagers slachtten zelf hun vee in het slachthuis of besteedden dit uit aan een vakman.

Bidprentje uit de twintiger jaren van St. Antonius Abt met het varken.

Het paasbeest van 1950 mijn vader, Gerrit Hagelaar. Op de achtergrond mijn moeder en ik als 2,5-jarige.

De slagersfamilie Hagelaar in Helmond

Jos Hagelaar, de derde generatie van de bekende Helmondse slagersfamilie beschrijft hieronder de geschiedenis van de paaswedstrijden in Helmond.

Na een lange periode van vasten en onthouding was paas zondag de uitgesproken feestdag van het jaar waarop de huisvrouw het beste op tafel wilde brengen, een krachtige bouillon en een smakelijk stuk braadvlees mochten daarbij zeker niet ontbreken.

Voor die speciale gelegenheid was rundvlees bij de meeste gewone burgers veruit favoriet, omdat dit voor hen, het jaar door, financieel niet haalbaar was. De vleeshouwers (rundvlees slagers) probeerden dan ook vooral met Pasen het beste van het beste vlees in huis

te hebben. Ze gingen al ruim van te voren op zoek naar een rund dat dit predikaat met recht kon waarmaken. Vanuit dit streven zijn er vroeger twee gebruiken ontstaan onder slagers; De slachtveewedstrijden en de vleesshows op witte donderdag.

In veel steden groeiden ze uit tot een jaarlijks terugkerende traditie met een lange geschiedenis. In de loop van de 20ste eeuw zijn ze echter zo goed als verdwenen.

De slachtveewedstrijden

De juiste oorsprong van deze georganiseerde onderlinge competitie tussen de beenhouwers in de vorm van een veewedstrijd is onbekend, maar al in de middeleeuwen bestonden op tal van plaatsen in onze contreien gelijk-

Prijsos uit 1564, 1912 pond zwaar en 6 ½ voet (1.84m) hoog.

aardige veewedstrijden. Het ging er in alle gevallen om welke beenhouwer de zwaarste en/of vetste “vetten os” bezat. Het voegwoord “vetten” duidt

op slachtriip, wat wil zeggen dat het om slachtvee gaat. De os was tot in het eerste kwart van de twintigste eeuw het slachtdier bij uitstek. Ossen zijn geen

Eerste prijsvaars (jonge koe) met mijn vader en ik voor de winkel in de Beelsstraat (1951).

Mijn opa behaalde de 2de prijs op de Helmondse Paasveetentoonstelling in 1937.

Medaille prijstrund Helmondse paasveemarkt (1937).

eigen ras of soort, maar zijn de gecastreerde stieren van het gewone rundvee. Een volwassen stier is van nature agressief en onhandelbaar. Om deze dieren toch te kunnen gebruiken als werkdier en/of weiderund werden de jonge nog onvolwassen stieren gecastreerd. Een os produceert dan niet alleen geen zaadcellen, maar ook geen geslachtshormonen meer, waardoor de deklust en daarmee ook zijn agressie verdwijnt.

Na castratie verandert ook zijn typisch mannelijke bouw, hij wordt fijner van been en vleesvezel. Door zijn innerlijke rust kon hij uitstekend in weiland en op stal worden afgemest tot "Vetten Os". Dit slachtdier bezat uitstekende vlees kwaliteiten. In de loop van de 20ste eeuw is de os in

Nederland helemaal verdwenen, maar leeft nog steeds voort in de benamingen van verschillende vleesdelen van ons hedendaagse rundvlees. Ook nu nog kunt u terecht bij uw slager voor ossentong, ossenstaart en ossenhaas en in Holland wordt nog volop ossenworst gemaakt.

Het Franse bewind, rond 1800 en later ook koning Willem I moedigden het inrichten van handelstentoonstellingen aan, om landbouw en nijverheid op een hoger plan te brengen. Het is dan ook in die periode dat de veewedstijden een officieel karakter kregen.

Er kwamen speciale paasveetentoonstellingen, gehouden in de tweede of derde week vóór Pasen. Slagers, veehouders en veehandelaren konden hierop inschrijven met hun beste slachtvee, om mee te dingen naar een van de begeerde bekroningen. De wedstrijd was onderverdeeld in meerdere

rubrieken, ingedeeld naar geslacht en leeftijd van de runderen. In iedere categorie werd, door een deskundige onafhankelijke jury, een eerste, tweede en derde prijs vergeven. Uit de kampioenen van de verschillende rubrieken werd vervolgens de algehele kampioen gekozen.

Een beter bewijs voor kwaliteit van zijn vlees, dan een bekroond rund, kon de slager zijn klanten niet bieden. Veel van de niet zelf deelnemende slagers probeerden dan ook alsnog een prijstrund op deze speciale veemarkt aan te kopen.

Ook Helmond kent een, weliswaar korte historie, van een dergelijke paasveetentoonstelling. Door een in 1935 speciaal voor dit doel tot stand gebracht comité, werd in de jaren 1936, 1937 en 1939 dit evenement met succes georganiseerd. In 1938 kon dit geen doorgang vinden in verband met

Kampioensprijs en kampioenvaars 's-Hertogenbosch (1954).

mond- en klauwzeer. De grote initiatiefnemer hiervoor was Sjef Noyen, voorzitter van de Helmondse slagerverseniging "St. Nicolaas". Hij had zijn slagerij aan de Noord Koninginnewal en had zelf in de jaren hiervoor al meerdere malen met succes deelgenomen aan de Bossche Paasveetentoonstelling, de grootste en belangrijkste van ons land.

De vleesdistributie, met het daar aan gekoppeld veemarkt- en slachtverbod, legde in de gehele jaren veertig de vrije veehandel stil.

Na het opheffen van de vleesdistributie in november 1949 is het in Helmond en vele andere plaatsen niet meer gelukt om deze speciale paasveemarkt nieuw leven in te blazen.

De voornaamste rede hiervoor was het gebrek aan vee kennis bij veel slagervers. Veel slagervers waren in de jaren dertig al vervreemd geraakt van de

veehandel omdat ze hun vlees geslacht gingen inkopen bij plaatselijke vleesgrossiers, die vanuit de gemeentelijke openbare slachthuizen hun vleeshandel in die tijd begonnen. Samen met het eerder genoemde verplichte handelsverbod van de jaren veertig had dit tot gevolg dat er een hele generatie jonge slagervers in 1950, geen enkele praktijkervaring bezat in de inkoop van levend vee. Minstens 90% van hen heeft dit, voorheen wezenlijk onderdeel van het slagerversvak, nooit meer in praktijk gebracht.

Ik zelf vorm de derde generatie slagervers uit een slagerversfamilie waar vee en veehandel altijd een belangrijke plaats binnen ons vak heeft behouden. Mijn opa, die in 1917 een zelfstandige slagerij begon in de Beelsstraat was een echte veeliefhebber en een uitstekende veehandelaar. Hij bezat 7 hectaren weiland waar hij 's zomers zijn slacht-

vee en handelsvee kon houden. Het vee en de handel daarin waren zijn lust en zijn leven. Mijn vader, die in 1945 de slagerij overnam was met deze kwaliteiten van zijn vader al op jonge leeftijd besmet geraakt en ook ik ben dankzij hen deze hobby (zo heb ik het altijd ervaren) altijd blijven beoefenen

Het is dan ook niet verwonderlijk dat mijn vader de slachtveehandel, voor eigen gebruik meteen na opheffing van het slachtverbod eind 1949 weer oppakte. Hij was altijd op zoek naar de hoogste kwaliteit. Wat het rundvee betreft kocht hij alleen goed afgemeste vaarzen of schotten, volwassen vrouwelijk vee tussen 2 en 3,5 jaar oud.

Hij probeerde ieder jaar een of meer runderen op de kop te tikken, zo uitzonderlijk van soort en kwaliteit, dat hij hiermee kon deelnemen aan de paasveetentoonstelling van 's-Hertogenbosch.

Het is mijn vader tussen 1950 en 1965 liefst 11 keer gelukt om in Den Bosch met zijn paasvee een ere, eerste of tweede prijs, weg te slepen. Met als absolute hoogtepunt de kampioensprijs, die hij in 1954 met zijn vaars met 4 brede tanden (dit is ong. 2,5 jaar oud) behaalde. Een uniek en ongeëvenaard resultaat in de Helmondse slagervers historie.

Na de tentoonstelling ging het al dan niet bekroonde rund nog voor een dag of vier terug naar de stal. Vóór de slacht 's maandags daarna, werd ze in de Beelsstraat voor de winkel nog in levende lijven vereeuwigd, door een special daarvoor bestelde fotograaf. Na 1965 heeft mijn vader niet meer deelgenomen. De sport was er voor

De garner- en etaleercursus in Helmond najaar 1933, rechtsonder zit Gerrit Hagelaar 15-jaar de jongste deelnemer.

LIJST VAN SLAGERS IN HELMOND ROND 1945 EN LATER

Overzicht samengesteld door Frans Smulders

Beks, A.	1e Haagstraat
Beks, Th.	Noord Koninginnewal
Bocken, P.	Heistraat
Coolen	Kerkstraat
Ekert van	Hoofdstraat
Elburg-Boddendijk	Mierloseweg
Giebels	Dorpstraat Stiphout
Goossens, G.	Steenweg
Hagelaar, D.	Pistoriusstraat
Hagelaar, G.	Beelsstraat
Hagelaar, Jos	Bakelsedijk
Hagelaar, H.	Binderseind
Heldens, H.	Wolfstraat
Helsper	Kerkstraat
Hurk, G. v. d.	Molenstraat
Jansen, H	Mierloseweg
Jansen, M.	Mierloseweg
Janssen, J.	Hemelrijksestraat
Jonkers, G.	Beelsstraat
Kerkhof, A. van de	Berlaerstraat
Koppens, A.	Steenweg
Mierlo, H. van	Heistraat
Mierlo, L. van	Molenstraat
Mulder, J.	Zuiderstraat
Nooijen, Jos	Noord Koninginnewal
Reek, van de	Mierloseweg
Seeters, J	Beelsstraat
Smolders, W.	Bakelsedijk
Smulders, C.	Binderseind
Smulders, Fr	Zuid Koninginnewal
Stevens	Kerkstraat
Stiphout, J. van	Hortsedijk
Stiphout, W. van	Tolpoststraat
Swinkels-Bos, A.	Willem Prinzenstraat
Theunissen, T	Weg op den Heuvel
Treec, J. van	Binderseind
Treec, van	Pr. Karelstraat
Veghel, van	2e Haagstraat
Verschuren, G	Zuid Koninginnewal
Verschuren, H	Binderseind
Vriends, J.	Ameidestraat
Werf, P. van de	Mierloseweg
Wilde, A.	Heistraat
Wilde, T	Molenstraat
Wittenboer, J. van de J.	Hoofdstraat
Zanden, W. van de	Heistraat

Ere en tweede prijs in 's-Hertogenbosch bij de Veemarkthallen. Mijn vader en mijn opa, de oude boer met 3 zonen (waarvan de runderen door mijn vader zijn gekocht) en 2 keurmeesters (1956).

hem af, omdat steeds meer mesters zich gingen toeleggen op speciaal vleesvee en hiervoor overstapten op buitenlandse vleesrassen. Mijn vader was een echte aanhanger van ons eigen roodbonte MRIJ veeslag (Maas-, Rijn- en IJsselvee) en had weinig op met die enkel op spieren doorgefokte “dikbillen”.

Het aantal Paasveemarkten was toen al sterk gereduceerd, maar vooral de strenge en dure overheidsmaatregelen na de mond en klauwzeer uitbraak (MKZ-crisis) van 2001 hebben een definitief einde gemaakt aan de rijke geschiedenis van onze veemarkten.

De vleesshow op Witte Donderdag

Een gebruik dat gezien kan worden als een logisch gevolg op de paas-

veewedstrijden is de vleesshow op donderdagnamiddag en -avond voor Pasen. De slager wilde zijn prachtig super kwaliteit paasvlees nog eens extra onder de aandacht brengen van niet alleen zijn vaste klanten, maar alle inwoners.

Iedere slager deed zijn uiterste best om alle burgers te overtuigen van zijn grote vakmanschap en de hoge kwaliteit van zijn producten met deze vleesshow van vers vlees en zelf vervaardigde worstproducten en vleeswaren, veelal aangevuld met speciaal voor deze show kunstig opgemaakte vleeschalen en sierstukken. Ook vormden ze zeker een stilzwijgende vakmanschapstrijd tussen de slagers onderling.

Veel mensen maakten er dan ook

een vaste gewoonte van om jaarlijks deze vleesshows te gaan zien en trokken van slagerij naar slagerij, van etalage naar etalage, om te genieten van al dit moois en heerlijk. Aan het einde van die lange vastentijd vormde dit voor hen een feestelijk uitje en een welkome opwarming voor het aankomende paasfeest. Ook de slagers zelf bezochten de etalages van hun collega's en vooral die, die ze als hun grootste concurrenten beschouwden.

In Helmond waren er vóór de oorlog nog veel slagers (vooral de grotere zelfslachtende slagers), die deze traditie in ere hielden.

De kwaliteit van het etaleren en van de sierstukken ging in Helmond in de breedte flink omhoog nadat, vooral veel jonge slagers, in het voorjaar van 1933 hadden deelgenomen aan de “Eerste Helmondse etaleer en garnercursus”. Deze zes weken durende

cursus werd in Helmond gegeven onder leiding van en door vakleraren van de “Eerste slagersvakschool Utrecht”. Mijn vader was als vijftienjarige de jongste deelnemer. Hij leerde toen onder anderen de techniek van het vet-boetseren, een sierstuk vervaardigen van rundvet. Zijn enthousiasme en kunde heeft hij ook over gebracht op mij en een van mijn zussen. Mijn zus werd op de grote internationale slagersvakwedstrijd van Utrecht in 1970 zelfs kampioen in deze discipline.

In 1950, na een lange periode zonder mogelijkheid van vleesshows, waren er veel slagers die de witte donderdag vleesshow niet meer zagen zitten. De voornaamste redenen hiervoor waren in grote lijnen gelijk aan boven genoemde oorzaak voor het verdwijnen van de paasveemarkten. Enkelen, hoofdzakelijk diegenen die ook de levende handel weer hadden opgepakt,

Dezelfde runderen een week later, met gezelschap W. Frederiks

hebben deze oude traditie nog voortgezet. Mijn vader, die iedere Pasen ook echt iets te showen had, heeft het tot begin jaren zestig volgehouden. Ik zeg met opzet "volgehouden" omdat hij het eigenlijk niet wilde laten verdwijnen, maar de grote veranderingen in de manier van verkopen en in het koopgedrag van de klanten, maakten voortzetting van deze oude traditie steeds moeilijker en vanaf de jaren zestig vrijwel onmogelijk.

De vleesverkoop tot 1960 hoofdzakelijk een wekeindverkoop ging zich, doordat de huisvrouw thuis ook de beschikking kreeg over koel en vrieskast, in rap tempo verspreiden over de hele week.

Het is nu dan ook bijna niet meer voor te stellen dat het in 1960 nog mogelijk was, dat een slager zijn paasbeesten, slechts twee dagen voor Pasen nog in hele bouten kon showen.

Paasetalage in 1956 met van vet gemaakte zwanenpaar met 5 jonge zwaantjes. Mijn vader had de grote zwanen geboetseerd en zijn 5 oudste kinderen ieder één jong. Op de achtergrond de geslachte prijs runderen.

Boekbespreking

De boeken zijn o.a. verkrijgbaar bij onze Helmondse boekhandels De Roy & Boschman en De Ganzenveer.

Van Wesselman tot Wesselman

Uitgave 2008 door Wesselman accountants-belastingadviseurs en geschreven door Jef de Jager en Pieter de Baaij.

Dat allen strikt...

Gedichtenbundel geschreven en uitgegeven in 2009 door Bert Kuijpers, stadsdichter van Helmond.

Vuggulkuskoike

Helmondse gedichten en taalvondsten geschreven door Frans de Poeter en uitgegeven door Kuux Media in samenwerking met boekhandel De Ganzenveer.

Biografie van een brouwerij en een familie uit Lieshout

In Lieshout staat een bedrijf waar zeker tien generaties lang - eerst van vader op dochter, later van vader op

zoon - bier wordt gebrouwen. Van 1680 tot 1773 waren aan deze brouwerij de familienamen Vereijcken,

Van Moorsel en Morees verbonden. Vanaf 1773 tot op de huidige dag dragen de brouwers uit Lieshout de naam Swinkels. Geschreven door Anrtoon Swinkels en Peter Zwaal en uitgegeven in 2008 door Bavaria Brouwerijen Lieshout. ISBN 90-73110-03-3, 575 pagina's.

Helmonds Woordenboek

De foutjes zijn gecorrigeerd, de woordenlijst is aangevuld en de achtergrondinformatie vernieuwd. Met 220 pagina's is het iets dikker dan de eerste editie. Het Helmonds Woordenboek van Wim Daniëls ligt weer in de Helmondse boekwinkels.

Tentoonstelling

Kie(k) naw, Helmond gefotografeerd

Momenteel loopt in de Boscotondahal een tentoonstelling die voor de geïnteresseerde meer dan de moeite waard is. De tentoonstelling, die uit enkele honderden foto's bestaat, is als een wandeling door ruim 150 jaar Helmondse geschiedenis. U loopt door de stad aan de hand van een aantal thema's zoals stadgezichten, staduitbreiding, industrie en handel, school, kerkelijk leven, vrije tijd, oorlog en bevrijding, stakingen, politiek en markante Helmonders. De oudste foto's dateren van iets na 1860. Ze

laten een stadsgezicht en portretten zien. De jongste foto's tonen gebeurtenissen van de afgelopen jaren. De tentoonstelling is nog te zien tot en met 1 juni.

Agenda

Zaterdag 18 april om 14.00 uur bezoeken wij als Heemkundekring Helmond-Peelland het orgelmuseum in de Gaviolizaal aan de Torenstraat. De heer Marcel Bocken zal ons uitleg geven over de orgels, die ook uiteraard te horen zullen zijn.

Op zaterdag 26 april wordt wederom de welkomstmkt gehouden van 13.00 tot 17.00 uur in de City sporthal, waaraan wij zullen deelnemen. Medewerkers zijn van harte welkom.

Donderdag 14 mei, aanvang 10.00 uur bezoeken wij Omroep Brabant

Donderdag 25 juni worden wij om 14.00 uur verwacht in het Bosmuseum in de Rips met een rondleiding door de heer van de Broek.

Monumentaal groen

Toine Gremmen reageerde op ons artikel in nummer 2 van het Helmonds Heem, dat er op de internet nog meer te vinden is op dit gebied. Op de site: <http://www.helmond.nl/smartsite.shtml?id=54071> kun je het 'Beleidsplan Stedelijk Groen' van de Gemeente Helmond. Hierin wordt uit de doeken gedaan hoe de gemeente in de toekomst met het openbaar gemeentelijk groen wil omgaan. Hieronder valt ook het groen met cultuurhistorische en archeologische betekenis.

Korrektie

Op pagina 22 van het vorige nummer staat in het fotobijchrift dat het hierbij gaat om de Gistelse Hoeve, dit is onjuist. De foto laat de gevel van de 'Nieuwe' Hoeve aan het Laagveld zien. De Gistelse (of Gestelse) Hoeve stond op het terrein waar onlangs de nieuwe parkeergarage van het Elkerliek ziekenhuis is gebouwd.

Voor U gelezen

Het regionaal historisch centrum gevestigd in Eindhoven houdt wekelijks op dinsdagmiddag van 13.00 tot 17.00 uur spreekuur in het erfgoed punt in de bibliotheek in Helmond. Een medewerker van het RHC Eindhoven is dan aanwezig om U behulpzaam te zijn bij het zoeken van de geschiedenis van Helmond of van uw familie i.v.m. stamboomonderzoek. Ook zijn er achteraan rechts in het gebouw een aantal schappen met boeken over Helmond of ter inzage of te lenen.

Platvorm historisch veld

In hotel St Lambert vindt de tweede bijeenkomst plaats voor genodigden uit het historisch veld van Helmond onder leiding van wethouder C. Bethlehem en dr G. van Hooff. Aan de orde komt de stand van zaken van het gemeentelijk beleid ter zake, de open monumentendag 2009 met als thema "Op de kaart" en door mevrouw Bosman zal een presentatie worden gehouden over de archeologie in Helmond.

Kind van de oorlog

Sinds een jaar geeft Miel Andriessse gastlessen op scholen over zijn ervaringen in en na de oorlog. Dit op verzoek van de organisatie Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Zelfs een rumoerige klas is na korte tijd stil en luistert aandachtig naar zijn verhaal.

Wij hebben het in Helmonds Heem opgenomen omdat een belangrijk deel ervan zich in Helmond afspeeld. Hier volgt zijn indrukwekkende verhaal.

door Miel Andriessse

Op 25 augustus 1941 trouwden mijn Joodse ouders op het stadhuis van Eindhoven. Tien maanden later, op 28 juni 1942, kwam ik ter wereld. Mijn ouders hebben niet lang van mij kunnen genieten en voor mij kunnen zorgen. Gezien de gevaarlijke situatie en Jodenvervolging werd ik weggebracht naar een onderduikadres ergens in Brabant. Dit apart van mijn ouders zoals ik pas, veel later te horen kreeg.

Na enkele omzwervingen ben ik terecht gekomen bij de familie Verhees in de Karel Raymakerstraat 43 te Helmond. Vader Carel, moeder Ella en drie dochters in de leeftijd van 16 tot 20. Er ging echter wel het een en ander aan vooraf.

Miel toen en nu.

Mijn eerste onderduikadres bevond zich ergens in Stiphout. Aangezien er meerdere volwassen onderduikers waren was het moeilijk om ook nog voor zo'n klein kindje te zorgen. De oudste dochter van de Verheesjes, Tonny, werkte in een winkel en werd aangesproken door een vrouw die vertelde dat ze een Joods kindje verstopte maar het niet langer kon of wilde verzorgen. Ze vroeg Tonny of ze misschien een adres voor hem wist. Ze heeft toen gezegd dat ze daar over na zou denken maar ze dacht meteen aan haar eigen familie. Toen Tonny die avond thuis kwam heeft ze het verhaal verteld en gevraagd of dat jongetje, ik dus, in de familie opgenomen kon worden. Er is heel goed over gesproken omdat er natuurlijk een gevaar aan verbonden was. Als de Duitsers of NSB'ers mij zouden ontdekken zou dat gevolgen hebben voor het hele gezin Verhees. Gezamenlijk waren ze het erover eens dat ze het risico wilden nemen en dat is mijn redding geweest.

De ouders van Miel op de trappen van het stadhuis in Eindhoven.

Tonny ging mij de volgende dag ophalen op de fiets. Ze vertelde mij later hierover: "Je stond daar buiten in je poepluier in een box en je keek mij aan met je lieve oogjes of dat je wilde zeggen, neem mij mee alsjeblieft". Ik werd op de fiets gezet in een geleend stoeltje en naar Helmond gebracht. Het is mij niet bekend wie die mensen uit Stiphout waren. Tonny heeft hen uiteraard nooit gezegd waar ze mij naar toe zou brengen.

Dit was het begin van een van de beste periodes in mijn leven. Ondanks de moeilijke oorlogstijd en het feit dat ik dus niet bij mijn ouders kon zijn heb ik het tóch heel goed gehad. Ik werd liefdevol opgenomen in het gezin Verhees, vader, moeder en de dochters Tonny, Riek en Elly. Aan familie en burens werd verteld dat ik een kind was van een nicht uit Den Haag die tbc had en dus niet voor mij kon zorgen. Aangezien ik een nogal Joodse naam had,

Samuel of Sam, werd het veranderd in Mieltje en dat is altijd zo gebleven.

Al snel voelde ik mij thuis en werd natuurlijk vreselijk verwend door mijn 'grote zussen'. Vader Verhees werkte bij de posterijen en ging er op uit met zijn fiets om melk, eieren en vlees voor mij te bemachtigen. Om een of andere reden noemde ik hem 'Ome Carel' (had dat waarschijnlijk van anderen gehoord). Moeder was een toegewijde huisvrouw en haar noemde ik 'Moesje', ik hoorde dat de meisjes zeggen en nam het over. Tonny en Riek werkten en Elly bleef thuis van school om voor mij te zorgen. De hele familie heeft mij op een bijzondere en liefdevolle manier door deze moeilijke tijd geholpen. Ik was mij toen uiteraard niet bewust van de gevaren en risico's hoewel zij mij later vertelden dat ik op gevaarlijke momenten altijd heel stil en rustig was en mij zonder een kink te geven kon verbergen, net of ik het aanvoelde. De buurt accepteerde de uitleg over

Miel met zijn moeder kort na de geboorte.

Miel kort na de oorlog met Moesje en Ome Carel voor het huis aan de Karel Raymakersstraat.

mijn aanwezigheid en er werden nooit vragen gesteld. Alleen de huisarts had het door, dokter Vingerhoets was zijn naam. Toen ik een keertje ziek was kwam hij mij onderzoeken, hij liet medicijnen achter en fluisterde voordat hij wegging “We zullen er voor zorgen dat dit mooie ras niet uitsterft!”. Hij wilde ook geen geld voor het onderzoek en de medicijnen. Hij zag aan mij dat ik een Joods jongetje was.

Het was onvermijdelijk dat er zich een aantal hachelijke situaties voordeden. Ome Carel, die dus op het postkantoor werkte, vierde zijn 25-jarig jubileum en ter gelegenheid daarvan kwam de directeur, die NSB'er was, hem onverwachts thuis feliciteren. Hij bleef gelukkig maar even en onder tussen was een van de meiden met mij naar een veilige plaats in het huis gegaan.

Op een dag was de oudste dochter, Tonny, bij een neergestort vliegtuig gaan kijken. Een man in zwart uniform, NSB brandweer, vertelde haar dat hij uit dienst wilde en vroeg haar om een onderduikadres. Zij had daar

thuis niets over verteld. Op een ochtend om 06.30 uur ging de bel en stond daar die man in zijn zwarte uniform. Moesje schrok vreselijk en dacht meteen dat ze verraden waren. De man stelde haar gerust en vroeg naar Tonny. Het bleek dat hij echt naar een onderduikadres zocht. Daar is hij toen naar toe gebracht.

Toen het zuiden pas was bevrijd ging het gerucht dat de Duitsers zouden terugkomen. De schrik sloeg de familie Verhees om het hart. Ome Carel zou dan met mij weggegaan zijn. Hij zei: “Maken jullie je niet ongerust, ik zorg voor Mieltje en we komen terug als het weer veilig is”.

Na de oorlog probeerde Ome Carel informatie in te winnen bij instanties en wilde natuurlijk weten hoe het met mijn familie was. Al gauw bleek dat mijn ouders de oorlog niet overleefd hadden, beiden zijn op 31 januari 1944 vergast in Auschwitz evenals het overgrote deel van mijn familie. Alleen mijn oma en twee tantes van vaders kant hadden zich ook via onderduiken kunnen redden. Van mijn moeders kant was helemaal niemand meer over.

De ‘Verheesjes’ hadden onder elkaar al uitgemaakt dat als ik niet ‘opgeëist’ zou worden, ik bij hen zou blijven. De plannen lagen er al, iedereen zou worden omgekeerd en ik moest zeker gaan studeren. Natuurlijk

wilden zij mij graag teruggeven aan mijn ouders maar toen bleek dat die niet meer in leven waren werd er toch gehoopt dat ik kon blijven. Totdat oma kwam!

Via allerlei instanties kwam mijn oma er achter waar ik was en op een dag kwam ze mij opzoeken. Zoals de familie Verhees mij later vertelde was het natuurlijk een emotionele ontmoeting voor iedereen maar ik was erg terughoudend naar haar toe. Ik kende haar niet, ze was een vreemde voor mij en ik wilde natuurlijk bij Moesje en Ome Carel blijven. Uiteraard moet dat erg pijnlijk voor oma zijn geweest, ik was tenslotte het enig overgeblevene van haar zoon.

Ik kon nog een tijdje in Helmond blijven maar oma had besloten dat ik toch in een Joods gezin moest opgroeien en na verloop van tijd werd ik opgehaald door oma en mijn ‘nieuwe ouders’ de familie Cohen uit Tilburg. Het was het gezin van mijn tante Johanna. Ook oma (de moeder van Johanna) werd in het gezin opgenomen. Dat was het begin van veel ellende. Ik wilde niet weg bij de familie Verhees, ze hadden mij zoveel liefde gegeven en het was de enige plaats

waar ik mij thuis voelde en ik dacht ook dat ik bij hen hoorde.

Op een dag moest ik dus die vertrouwde omgeving verlaten. Elly, de jongste dochter ging met mij mee zodat ik toch een vertrouwd gezicht om me heen had en ik kon wennen aan mijn nieuwe omgeving. Zij vertelde mij later dat ik steeds bij haar wilde zijn en haar geen moment uit het oog verloor alsof ik voelde dat ze weg zou gaan. Ik was nog geen 4 jaar toen. Op aandringen van de familie Cohen is Elly op een ochtend in alle vroegte vertrokken. Ik sliep nog. Elly heeft dat altijd verschrikkelijk gevonden en vond dat ze mij in de steek liet. Ze heeft dit als een molensteen met zich meegedragen en pas 35 jaar later heeft ze in een brief aan mij laten weten hoe zij dit beleefd heeft, hoe erg ze het vond en hoe het een invloed heeft gehad op haar leven. Uiteraard ben ik meteen naar haar toe gereden en ik heb haar gezegd dat het niet haar keuze was. Dat ze gedwongen werd en dat ik haar uiteraard niets kwalijk neem. Hoe zou ik! Jammer dat ze er zo lang mee geworsteld heeft en het mij niet eerder heeft verteld.

Mijn verblijf bij mijn pleegouders was geen succes vooral omdat het absoluut niet boterde tussen mijn pleegmoeder en mij. Achteraf bleek dat ze mij helemaal niet wilde (ondanks dat ik de zoon van haar broer was) en dat ze onder druk van haar man en oma mij toch in huis heeft gehaald maar met tegenzin dus. Toen mijn oma in 1953 overleed was mijn steun

Tijdens de oorlog, even buiten, achter op de plaats met de hond Fidie.

en toeverlaat weg en werd het van kwaad tot erger. Ik moest een andere oorlog uitvechten en was nog maar 11 jaar. De bezoeken aan de familie Verhees, mijn onderduikouders waren de weinige hoogtepunten in mijn verdere niet al te gelukkige leven. Iedere vakantie was ik in Helmond en iedere keer als ik weer naar 'huis' moest werden er tranen met tuiten gehuild zowel door mij als door de Verheesjes. Nog steeds voelde ik mij daar thuis en gewenst.

Bij de familie Cohen had ik twee pleegzusjes (en nichtjes dus). Eentje was geboren voor de oorlog in 1938 en de andere na de oorlog in 1948. Ik zat er qua leeftijd precies tussen in en ook in andere opzichten zat ik er tussen. Om een of andere reden kreeg ik ook hun achternaam, Cohen dus, terwijl ik niet geadopteerd was door hun en mijn echte naam dus Miel Andriessse was. Op school, bij burens en kennissen in Tilburg was ik Miel Cohen. Ze deden het dus voorkomen dat ik hun kind was. Ik voelde wel dat er iets niet klopte maar was nog te jong om te beseffen wat er precies aan de hand was.

In het Joodse geloof wordt je op je 13^e jaar, Bar-Mitswa, je zou het kunnen vergelijken met het vormsel of plechtige communie. Ik werd die dag in de synagoge aangenomen en telde mee als volwassene. Die dag had een feest moeten zijn maar mijn familie vond het nodig om me die dag te vertellen dat zij niet mijn ouders waren en dat ik eigenlijk een andere achternaam had en mijn echte ouders in de oorlog vermoord waren. Het werd mij op een onduidelijke manier verteld door een kennis. Ik was natuurlijk helemaal in

de war en kreeg een echte identiteit crisis. Wie was ik nu, wat was ik nu. Ik begon net aan de middelbare school en kwam natuurlijk in de puberteit wat toch al een moeilijke tijd is. Niets lukte, ik mislukte op school en kreeg daardoor ook schuldgevoelens naar mijn pleegvader die het eigenlijk wel goed met me voor had maar ook niet op kon tegen zijn vrouw. Ook toen was de familie Verhees mijn lichtpunt. Voor hen was het echter ook moeilijk mij ongelukkig te zien en zij wilden zich ook niet bemoeien met mijn opvoeding.

In 1962 ben ik met mijn pleegouders naar Israël geëmigreerd. Mijn onderduikfamilie vond het vreselijk, ze vonden het vooral gevaarlijk. Later hoorde ik van een van de dochters dat Moesje had gezegd: "We hebben hem toch niet voor niets gered van de Duitsers". In 1965 overleed Ome Carel, op zijn sterfbed heeft hij nog maar mij gevraagd. Om hem gerust te stellen zeiden ze dat ik onderweg was vanuit Israël maar dat het wel even kon duren. Ik wist het niet en heb dus geen afscheid van hem kunnen nemen. Iedere twee jaar kwam ik vanuit Israël naar Nederland, voornamelijk om de familie Verhees te bezoeken. Ik ging hun eerst mijn vrouw voorstellen, daarna mijn dochttertje en als laatste mijn zoontje. Vooral de eerste ontmoeting met mijn zoontje was erg emotioneel. Hij had toen dezelfde leeftijd als ik tijdens mijn verblijf bij hun in de oorlog en hij leek erg op mij. De hele familie stond aan de deur toen wij aangereden kwamen, we stapten uit en toen Moesje mijn zoontje zag hoorde ik haar zeggen: "Daor hedde ons Mieltje". Ondanks het feit dat

Miel met zijn drie 'grote zussen', v.l.n.r. Riek, Tonny en Elly.

aanhang een feest georganiseerd en ze is op de gezegende leeftijd van 91 jaar vreedzaam gestorven. Om nog eens te tonen hoe sterk de band was (en nog steeds is): In de overlijdensadvertentie en de bidprentjes stond ik met mijn familie ook vermeld als zijnde een

mijn vrouw en kinderen toen geen Nederlands spraken en Moesje alleen maar Nederlands was de communicatie wonderbaarlijk. Ook mijn vrouw en kinderen voelden de warmte en liefde en dan is spreken vaak overbodig.

In Israël ben ik de hotelschool gaan volgen en op mijzelf gaan wonen. Ik had altijd het gevoel dat ik niet kon leren en een mislukking was maar de hotelschool was een schot in de roos en het bleek dat ik prima kon studeren. Toen ik de studie met succes had afgerond vond ik dat ik mijzelf moest bewijzen ten opzichte van de hele wereld maar vooral naar mijn pleegvader toe. Ik werkte dag en nacht en dat ging natuurlijk ten koste van mijn gezin maar alles moest wijken voor een carrière. Dat is ook gelukt maar de prijs was hoog.

In 1979 ben ik met mijn gezin teruggekomen naar Nederland en vooral Moesje was erg blij. Voor haar was nu het gevaar voorbij. We hebben nog enkele jaren van haar kunnen genieten, toen ze 90 werd is er door alle kinderen, kleinkinderen en

van haar kinderen.

Met twee van de dochters van Moesje en Ome Carel heb ik nog steeds een zeer warm contact evenals met de kleinkinderen. Riek en Elly zijn al in de 80 en ik zie ze regelmatig. Helaas is Tonny, degene die mij opgehaald heeft, geruime tijd geleden overleden. De familie Verhees heeft nooit een financiële vergoeding geaccepteerd. Ze wilden er absoluut niets van weten en vonden dat het geld ten goede van mij moest komen voor een eventuele studie of iets dergelijks. Ook wilden Moesje en Ome Carel geen onderscheiding of aandacht voor hun daden.

Toch heb ik gemeend een onderscheiding aan te moeten vragen voor hen, weliswaar postuum, maar het is voor mij erg belangrijk dat hun nobele daden ergens geregistreerd staan. In overleg met hun kleinkinderen heb ik de twee overgebleven dochters gepolst of ze er voor openstonden. Gelukkig zijn ze akkoord gegaan en heb ik dus een Yad Vashem Onderscheiding aan kunnen vragen. Het is een oorkonde en medaille voor mensen die in de

Begunstigers van de Heemkundekring Helmond Peelland

Tweede Wereldoorlog, met gevaar voor eigen leven, Joodse medeburgers hebben beschermd en gered. De aanvraag moet goed onderbouwd zijn en met getuigenverklaringen opgestuurd worden naar het instituut Yad Vashem in Jeruzalem, Israël. De taak van het instituut is de herinnering aan de Holocaust levend te houden, de slachtoffers te herdenken en alles te documenteren en archiveren. Het daartoe ingerichte archief bevat meer dan 50 miljoen documenten. Tot een van de belangrijkste taken van Yad Vashem behoort het eren van niet-joden die in de periode 1939-1945 uit menselijke overwegingen, belangeloos en met gevaar voor eigen leven Joodse mensen hebben beschermd en gered. Aan hen wordt tijdens een plechtige ceremonie de titel "RECHTVAARDIGE ONDER DE VOLKEREN" verleend, de hoogste onderscheiding die de staat Israël kent.

Na uitgebreid onderzoek van de documenten is op 4 juli 2006 de onderscheiding met de bijbehorende medailles en certificaten postuum uitgereikt aan Moesje en Ome Carel, via hun dochters Riek en Elly. Hun naam staat nu geregistreerd in Yad Vashem als degenen die mijn leven hebben gered. In hetzelfde gebouw staan ook mijn ouders en andere familieleden vermeld als zijnde slachtoffers van het Nazi regiem.

Hopelijk heb ik, door dit verhaal, u een beetje duidelijk kunnen maken hoe mijn leven beïnvloed is door deze vreselijke oorlog. Aan de ene kant het opgroeien zonder ouders, ouders die ik nooit gekend heb en eigenlijk hebben mijn ouders mij ook nauwelijks gekend. Vooral toen ik zelf kinderen kreeg heb ik mij vaak gerealiseerd hoe

vreselijk het moet zijn geweest voor ouders om niet te weten waar je kind is, hoe het met hem gaat of hij nog in leven is enzovoort. Met deze onzekerheden de dood ingedreven te zijn!

Aan de andere kant bijzondere mensen zoals de familie Verhees die mijn leven hebben gered. Voor hen een vanzelfsprekendheid maar dat is het niet. Verhoudingsgewijs zijn de meeste Joden vanuit Nederland gedeporteerd naar de vernietingskampen en omgebracht. Ik heb geluk gehad, heb twee lieve kinderen en een schat van een kleindochter van 8 jaar, die heel veel vreugde in mijn leven brengt. Toen ik op haar leeftijd was had ik geen ouders en geen opa. Door de familie Verhees kan ik genieten van mijn kleindochter en zij van een leuke opa.

Ik heb dus geluk gehad maar meer dan 6 miljoen anderen niet. De gruwelijkheden van WOII mogen nooit vergeten worden en we moeten altijd alert blijven en voorkomen dat iets dergelijks weer geschied. Ook vandaag zijn er nog te veel conflicten in de wereld waarbij erg groot gevaar is voor genocide, het uitroeien van een volk of volksgroep. Zeg nooit dat wij als individuen er niets aan kunnen veranderen. In het Joodse boek, de Talmud, staat geschreven: 'Wie één leven redt, het is alsof hij of zij de hele wereld redt'.

Eventuele reacties kunt u behalve aan de redactie ook rechtstreeks mailen naar Miel Andriessse. Zijn mailadres is: s.andriessse@skynet.be

Bloemenmagazijn De Schuur

Coenen

De Roy & Boschman boeken

Derison groente en fruit

Driessen verf en interieurs

Dirks exclusieve meubilering

Mosman autoschade

Wesselman

accountants/belastingadviseurs

Wijnhuis Helmond

Dankzij de voortvarende werving van Annie van Rooij mochten wij via haar de eerste begunstigers verwelkomen.

Sponsoring van de Heemkundekring Helmond Peelland is van harte welkom. U komt dan met een naamsvermelding in het kwartaalblad. Neemt u dan contact op met Annie van Rooij tel. 0499 - 42 18 45 of Henk Wasser tel. 0492 - 54 82 59, e-mail hwwasser@hotmail.com.